

Finansira Evropska unija

TRANSITION
Transition Promotion Program

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
SARAJEVO
Bosnia and Herzegovina | Albania |
North Macedonia

PREAMBULA

Uvažavajući principe o održivom razvoju koji su usvojeni na Konferenciji iz Rio de Ženeira 1992. godine, te principe Konvencije o biološkoj raznovrsnosti i Aichi ciljeve;

Polazeći od toga da je **Arhuska konvencija pravni osnov za primjenu** elemenata participatorne demokratije i da su sve zemlje Zapadnog Balkana usvojile zakone kojima su ova prava postala dio nacionalnih propisa u oblasti zaštite životne sredine i upravljanja vodnim resursima;

Svjesni da su **efekti klimatskih promjena** evidentni na prostoru Zapadnog Balkana, kao i da su **vode i ekosistemi** koji su zavisni o vodama među najvažnijim ali i najosjetljivijim **prirodnim resursima**;

Uočivši da su **planovi i izdate koncesije** za korištenje vodnih resursa zemalja Zapadnog Balkana u svrhu proizvodnje električne energije, kao i drugi vodopravni akti i ekološke dozvole, doneseni **bez** adekvatnog procesa **učesća javnosti** u donošenju takvih odluka;

Konstatujući da je najveći broj studija o procjeni uticaja na životnu sredinu urađen veoma nezadovoljavajuće iz nehata ili smišljeno prema interesima privatnih investitora;

Uočivši da su propisi u sferi ekološki prihvatljivog protoka rijeka nepotpuni ili se ne primjenjuju adekvatno u skladu sa principima Okvirne direktive o vodama EU, uzrokujući velike posljedice po vodna tijela, okolni biodiverzitet i lokalne zajednice;

Saglasni da **rijeke** i njihovi **kanjoni i doline** predstavljaju značajan prirodni **resurs i potencijal** za održivi i odgovorni razvoj lokalnih zajednica;

Polazeći od toga da današnje generacije imaju obavezu da, prilikom donošenja odluka koje se tiču budućnosti, pretpostave i uvažavaju interese i potrebe budućih generacija;

Učesnici Konferencije i predstavnici ekoloških udruženja, svjesni svoje odgovornosti, izražavaju spremnost i dobru volju da u punom kapacitetu partnerski sarađuju sa donosiocima odluka na provjeri i poboljšavanju strategije/planova/programa/zakona koji imaju ili mogu imati posljedice na životnu sredinu, uključujući procese praćenja stanja i primjene novih javnih politika u oblasti zaštite životne sredine.

Mi, učesnici Konferencije i ekološka udruženja, okupljeni oko ideje zaštite rijeka i odgovornog i održivog upravljanja vodnim resursima, usvajamo:

DEKLARACIJU O ZAŠTITI RIJEKA ZAPADNOG BALKANA

Hydroenergija se predstavlja kao čista energija, ali izgradnja i korištenje hidroelektrana dovodi do trajnog narušavanja životne sredine/okoliša, te uništavanja ekosistema koji zavise od rijeka. Štetu po životnu sredinu koju nanose male hidroelektrane plaćaju potrošači električne energije preko naknade za obnovljive izvore energije na svojim računima za električnu energiju, a samo smanjenjem gubitaka na prenosnoj mreži između proizvođača i potrošača isključuje se potreba za dodatnim iskorišćavanjem prirodnih resursa.

Učesnici Konferencije i ekološka udruženja podržavaju inicijativu da se ostvari komunikacija sa javnim organima nadležnim za poslove zaštite životne sredine,

Finansira Evropska unija

TRANSITION
Transition Promotion Program

**GLOBAL
GREENGRANTS
FUND**

**HEINRICH BÖLL STIFTUNG
SARAJEVO**
Bosnia and Herzegovina | Albania |
North Macedonia

upravljanja vodama i energetike, sa zahtjevom da se izvrši revizija svih usvojenih strategija/planova/programa i drugih dokumenata i politika koje direktno ili indirektno utiču na održivo upravljanje našim rijekama.

U obnovljenim postupcima, strateške procjene na životnu sredinu moraju biti organizovane na način kako je to propisano u nacionalnim propisima i SEA direktivi Evropske unije.

Od vlada zemalja Zapadnog Balkana zahtijevamo da:

Proglase **moratorijum** na izgradnju malih hidroelektrana i da se obustave svi daljnji radovi/projekti na našim rijekama dok se ne izvrši kompletna revizija postupaka usvajanja strategija/planova/programa/zakona i drugih dokumenata politika na svim nivoima donošenja odluka.

Odmah ukinu svaku vrstu javnih podsticaja za proizvodnju energije iz malih hidroelektrana te da uz podršku Evropske unije, podstiču ulaganja u istinski obnovljive i održive izvore energije planiranjem zadovoljenja energetske potreba na osnovu široke javne rasprave s obavezujućim zaključcima;

Obezbijede dosljednu primjenu i izvršenje propisa, uključivo i mjere kaznene politike za prekršioce propisa;

Započnu ili ubrzaju proces **primjene standarda Evropske unije**, posebno onih koji su propisani Direktivom o staništima, Direktivom o pticama, Okvirnom direktivom o vodama, Direktivama o procjeni uticaja na životnu sredinu i strateškoj procjeni na životnu sredinu, te poboljšaju kapacitete sudija u vezi sa pravnom stečevinom EU u oblasti životne sredine.

Obezbijede adekvatne uslove za učešće javnosti od ranih faza u postupcima donošenja odluka u procesima bitnim za rijeke i životnu sredinu i da mišljenje javnosti uzmu u obzir sa dužnom pažnjom;

Prošire postojeća i uspostave nova zaštićena područja, uključujući i područja vodnih tijela namijenjenih za zaštitu prirodnih vrsta i osjetljivih staništa, te da povećaju mrežu zaštićenih područja i ekoloških koridora i time dovedu zemlje Zapadnog Balkana bliže evropskoj mreži "NATURA 2000" i Emerald mreži.

Usvoje, primjene i obezbijede mehanizme izvršenja propisa o **ekološki prihvatljivom protoku** rijeka, sa metodologijom određivanja ovog protoka baziranoj na naučnoj osnovi, da ustanove sistem automatskog praćenja stanja vodotoka i da obezbijede da podaci praćenja budu dostupni u realnom vremenu kao preduslov adekvatnijem inspeksijskom i građanskom nadzoru.

Podrže sportske aktivnosti, tradicionalne djelatnosti i turizam u kontekstu održivog razvoja, sa ciljem otvaranja novih radnih mjesta i obezbjeđenja prihoda za zajednicu.

Njeguju i podstiču pozitivan odnos prema rijekama i okolnim ekosistemima kroz obrazovanje djece i javnosti uopšte.

„Deklaracija o zaštiti rijeka Zapadnog Balkana“ donesena 28.11.2019. godine na Međunarodnoj konferenciji „Pravni i praktični alati za zaštitu rijeka Zapadnog Balkana i njihovih ljudi koju su organizovali Arnika (Češka), Centar za životnu sredinu (Bosna i Hercegovina) i WWF Adria uz finansiranje Evropske unije, Programa za promociju tranzicije Češke Republike, Global Greengrants fonda i Heinrich Böll fondacije. Učesnici Konferencije su predstavnici međunarodnih organizacija, organizacija civilnog društva, lokalnih

Finansira Evropska unija

TRANSITION
Transition Promotion Program

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
SARAJEVO
Bosnia and Herzegovina | Albania |
North Macedonia

zajednica, organa javne uprave i institucija iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Češke, Hrvatske, Moldavije, Sjeverne Makedonije i Srbije.

UDRUŽENJE
AARHUS
CENTAR U BIH

cee
centar za ekologiju i energiju

ARNIKA

